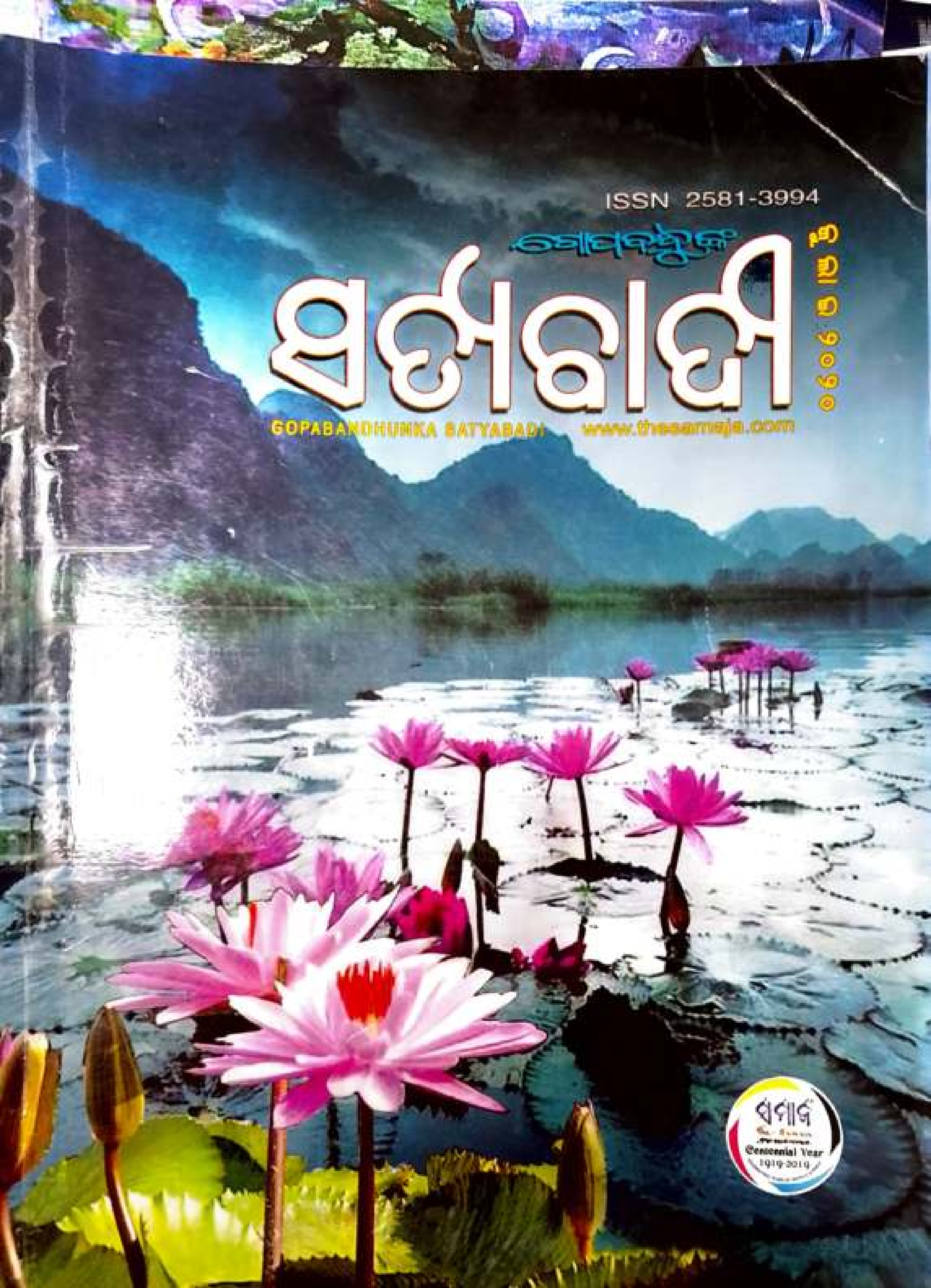

ISSN 2581-3994
ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ
ସତ୍ୟବାଦୀ
GOPABANDHUNKA SATYABADI
www.thesamaja.com
ସମାଜ
Centennial Year
1919-2019

ମଣୀନ୍ଦ୍ରକୁମାର ମେହେର

ଲେଖକଙ୍କ ରଚିତ ଓ ସମ୍ପାଦିତ ପ୍ରାୟ ୨୦ ଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶିତ । ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ କୃତି– 'ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ମାନବ ଜୀବନ', 'ଆଲୋକ ଓ ଅମୃତର କବି ଗଙ୍ଗାଧର', 'ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ଜୀବନ ଓ ସୃଜନ', 'ସୃଜନ ସନ୍ଦେଶ' ଓ 'ଶବ୍ଦ ସ୍ପନ୍ଦନ' । ବିଭିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦ୍ୱାରା ପୁରସ୍କୃତ ଓ ସମ୍ମାନିତ ।

ଓଡ଼ିଆ ସନ୍ଥ-ସାହିତ୍ୟ ଅନୁଶୀଳନରେ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନଙ୍କ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ

ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ସାରତତ୍ତ୍ୱକୁ ସରଳ ଭାବରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଠିନ ବ୍ୟାପାର । ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି କିପରି? ଏକଦା ଦୂରଦର୍ଶନର ସାକ୍ଷାତ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଇଥିଲା ଆପଣ ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଧ୍ୟୟନ କରିପାରୁଛନ୍ତି କିପରି? ତାହାର ଉତ୍ତରରେ ସେ କହିଥିଲେ, କେବଳ କହିଥିଲେ ବୋଲି ଲେଖିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବନାହିଁ, ଓଠରେ ଶିଶୁପ୍ରାଣର ସରଳ ହସଧାରେ ଫୁଟାଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ଭାବରେ କହିଲେ– "ଯାହାର ଭୋକ ଯେତେ, ସେ ସେତିକି ଖାଇପାରେ ।" ଆମେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବା ଯେ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ କେବଳ ଖାଦ୍ୟଗ୍ରହଣରେ ପଟୁତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି ତାହା ନୁହେଁ, ଖାଦ୍ୟକୁ ହଜମ କରିବାର ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସେ ହୋଇଛନ୍ତି ଏକ ଅତୁଳନୀୟ ଆଲୋକିତ ଭାବସତ୍ତା । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ପରି ଏ ଗ୍ରନ୍ଥଟି ମଧ୍ୟ ଜୀବନାନୁରାଗୀ ଗବେଷକ ଓ ପାଠକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଏକ ତେଜସ୍ୱିୟ କିରଣ ସହିତ ସମାନ ନିଶ୍ଚୟ ।

ବିଖ୍ୟାତ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚକ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଦ୍ୱାରା ସମୃଦ୍ଧଶାଳୀ ହୋଇଛି ତାଙ୍କର ସନ୍ଥ(ଭକ୍ତି) ସାହିତ୍ୟ । ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥଟିରେ ରହିଛି ଛଅଟି ଭାଗ । ଭକ୍ତିର ସନାତନତାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଭାରତୀୟ ସନ୍ଥମାନଙ୍କ ଉପରେ ସେ ଯେପରି ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି ଓ ଓଡ଼ିଶାର ପଞ୍ଚସଖା ସାହିତ୍ୟର ବିଶ୍ଳେଷଣ ମାଧ୍ୟମରେ ସନ୍ଥ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଭାବ ଯେପରି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି ଓ ନିର୍ଗୁଣ ସାହିତ୍ୟଧାରାର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳ ଉପରେ ଆଲୋକପାତ ପୂର୍ବକ ମହିମାଧର୍ମର କବି ଭୀମଭୋଇଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଯେଉଁ ଅମାପ ଶ୍ରଦ୍ଧାଶୀଳତା ନେଇ ନିରାଟ ସତ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧିକୁ ପ୍ରକଟ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସୁ ପାଠକଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ହବ ।

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନଙ୍କ କଥାକହିବାର ଶୈଳୀଟି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଏକାନ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ଏତେ ସରଳ ଭାବରେ ଗୂଢ଼ ବିଷୟ ସବୁର ରହସ୍ୟ ସେ ଯେପରି ଉନ୍ମୋଚନ କରିଦିଅନ୍ତି, ତାହା ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ମନେହୁଏ ଯେ ଯେମିତି ପାଠକଟିଏ ମଧ୍ୟ ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ହୋଇ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଯାଉଛି । ଭକ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ବିଚାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର ବିଷୟ । ମଣିଷ ଭିତରେ ରହିଛି ଯେଉଁ ଅନୁରାଗ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମର୍ପିତ ହୋଇଯିବାର ମହତ୍ ଭାବ ସେଇଠୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି ସେ ତାଙ୍କ ଭକ୍ତିର ବିଶ୍ଳେଷଣ ।

ଭକ୍ତିଭାବ ହେଉଛି ଆତ୍ମିକ ସ୍ତରର ଏକ ଉନ୍ନତମ ଚେତନା ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା ତାଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ ଜୀବନ ଦୃଷ୍ଟିର ପରିଚାୟକ । ମଣିଷ ଭିତରେ କିପରି ଏହି ଭକ୍ତି ଭାବର ଉନ୍ମେଷ ଘଟେ ତାହା ଦର୍ଶାଇଦେଇଛନ୍ତି ସେ ହାର୍ଦ୍ଦିକତାର ସହିତ । ଲେଖିଛନ୍ତି, "ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆପଣାକୁ ଉନ୍ମୋଚିତ କରିନେଇପାରିଲେ ଭକ୍ତିରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୁଏ ଏବଂ ଭକ୍ତିରୁ ହିଁ ଘନିଷ୍ଠ ହେବାର, ସାମୀପ୍ୟ ଲାଭ କରିବାର ବାସନା ବିକଶିତ ହୋଇଥାଏ । ସେହି ଶ୍ରଦ୍ଧା ମନୁଷ୍ୟ ମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ରହିଛି ।xxx

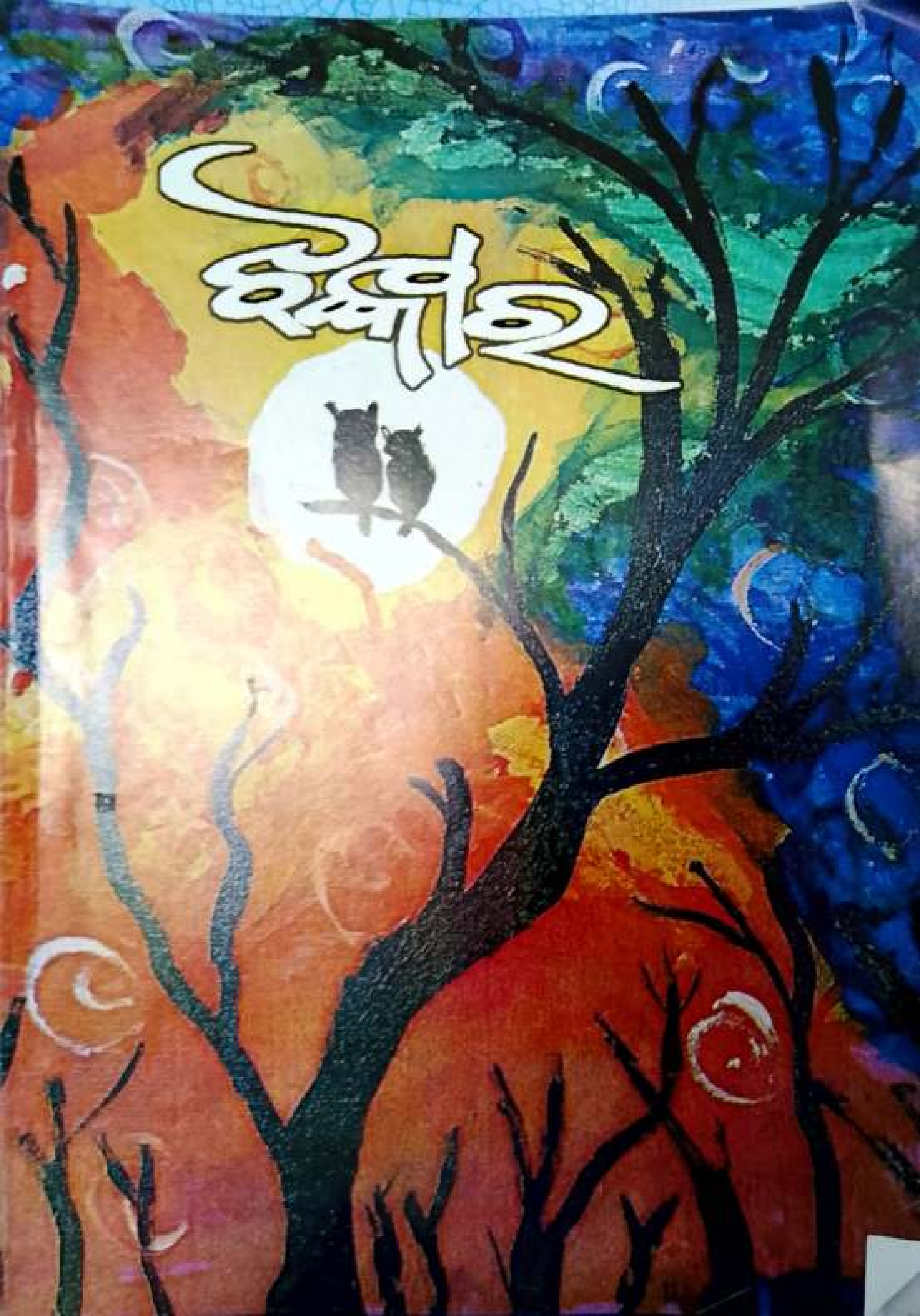

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ ଡାଏରି ସାହିତ୍ୟ

ମଣୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମେହେର

ନିଜ ହୃଦୟର ଅନୁଭବ, ଜୀବନର ଅଭିଜ୍ଞତା, ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ ଘଟଣା ଓ ଅନୁଭୂତି ତଥା ଅନ୍ତରର ଭାବାବେଗକୁ ମୁକ୍ତଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାପାଇଁ ଡାଏରୀ ରଚନା ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ମାଧ୍ୟମ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିଶିଷ୍ଟ ସମାଲୋଚକ ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସ 'ରୋହିତର ଡାଏରୀ' ରଚନା କରିବା ସମୟରେ ଏଭଳି ଜଣେ ଲେଖକଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ, ଯିଏ ତାଙ୍କର ସମଗ୍ର ଜୀବନବ୍ୟାପୀ କେବଳ ଡାଏରୀ ହିଁ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ସେ ହେଲେ ସ୍ୱିଜରଲ୍ୟାଣ୍ଡର ହେନେରୀ ଫ୍ରେଡରିକ୍ ଆମେଲ (ଉଦ୍ଧବୟସମ ଭଞ୍ଜସରକ୍ଷ : ୧୮୨୧-୧୮୮୧) । ଏ ପ୍ରକାରର ରଚନାକୁ ସମାଲୋଚକମାନେ କେତେବେଳେ ପ୍ରବନ୍ଧ, ରମ୍ୟରଚନା ତ କେତେବେଳେ ଆତ୍ମଜୀବନୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିଦେଇ ସେତିକିରେ ଅଟକି ଯାଉଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ବାସ୍ତବରେ ଡାଏରୀ ରଚନା ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ଯେ ଏକ ମହନୀୟ ଓ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଭାବରେ ବିସ୍ତୃତ ଆଲୋଚନା ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତ ଓ ସିଂହଳ ଦେଶ ଭ୍ରମଣର ଅନୁଭୂତିକୁ ପୁଞ୍ଜିକରି ଜଳନ୍ଧର ଦେବ ଲେଖିଥିଲେ 'ଡାଏରୀର କିୟଦଂଶ' । ସେହିପରି ଚୀନ୍ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତକୁ ତାରିଖ ବିହୀନ ଡାଏରୀଭାବରେ ରଚନା କରିଥିଲେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି 'ପେକିଂ ଡାଏରୀ' ନାମରେ । ଏପ୍ରସଙ୍ଗ ଉତ୍ଥାପନ ହେଲାବେଳେ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ରାଧାନାଥ ରାୟ ଯେଉଁ ଟିପାଖାତାର ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ତା ମଧ୍ୟ ସ୍ୱତଃ ମନେପଡ଼ିଯାଏ । ତେବେ ଓଡ଼ିଆ ଡାଏରୀ ସାହିତ୍ୟକୁ ୨୪ ଗୋଟି ପୁସ୍ତକଦ୍ୱାରା ଯିଏ ସବୁଠୁ ଅଧିକ ସମୃଦ୍ଧଶାଳୀ କରିପାରିଛନ୍ତି ସିଏ ହେଉଛନ୍ତି ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସ । ତାଙ୍କର 'ରୋହିତର ଡାଏରୀ', ଡାଏରୀ ରଚନା ଯେ ଏକ ମାନବାତ୍ମାର ମୁକ୍ତ ପ୍ରକାଶ ହୋଇପାରେ, ଏହି ଭାବନାର ହେଉଛି ସୁଦୃଢ଼ ଭିତ୍ତି । ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମଧ ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଆଶ୍ରମର ସାଧକ ଶ୍ରୀ ପ୍ରପତ୍ତିଙ୍କ 'ଡାଏରୀ' ଏକାନ୍ତ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସଙ୍କ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ତିନିଖଣ୍ଡ ଡାଏରୀ ରହିଛି । ଯଦିଓ ତା'ମଧ୍ୟରୁ ଏକଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ ହେଉଛି ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ରଚନା । ଅନ୍ୟ ଦୁଇଖଣ୍ଡ 'ରୋହିତ ଡାଏରୀ' ଦ୍ୱାବିଂଶ ପର୍ବ ଓ ତ୍ରୟୋବିଂଶ ପର୍ବ ହେଉଛି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭରୁ ରଚିତ ହୋଇଥିବା ଜୀବନାନୁଭୂତି । ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସଙ୍କ ଏହି 'ରୋହିତର ଡାଏରୀ' ପୁସ୍ତକର ଯେକୌଣସି ପୃଷ୍ଠାକୁ ଓଲଟାଇ ଦେବାମାତ୍ରକେ ଚେତନାରେ ଘଟିଯାଏ ଏକ ସୂକ୍ଷ୍ମତର ଆଲୋଡ଼ନ । ଯେଉଁ ଲେଖକ ନବନବ ଚେତନାରେ ନିତ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହୋଇନାହିଁ, ନବନବ ରଚନାରେ ଯାହାର ହୃଦୟ ଆବେଗସିକ୍ତ ଓ ସ୍ପନ୍ଦିତ ହୋଇପାରିନାହିଁ ସେ କେବେହେଲେ ନିଚ୍ଛକ୍କାଳ ଭାବରେ ଡାଏରୀ ପୃଷ୍ଠାରେ ନିଜକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସ ତା ୩୦.୦୧.୨୦୦୦ ଦିନ ତାଙ୍କ ଡାଏରୀରେ କେଉଁ ବିଷୟଟିକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଛନ୍ତି ତାହା ଦେଖାଯାଉ । ସେ ଲେଖୁଛନ୍ତି – "ଜୀବନରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପଢ଼ିଚିଛି ବା ସକାରାତ୍ମକ ଅଭିପ୍ରାୟ ଏବଂ ଆଗ୍ରହଟି ହେଉଛି ଉତ୍ସର୍ଗ । ଧର୍ମଧ୍ୱଜଲକ୍ଷଣର ନୁହେଁ ଉଭୟସମାବେଶସହକ ଏହାକୁ ତାହାର ଯାବତୀୟ ଅଭିବ୍ୟଞ୍ଜନା ସହିତ ସମର୍ପଣ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ସମର୍ପଣ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଆସ୍ପୃହା, ଏହି ସେହି ଆସ୍ପୃହା ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ । ଗାନ୍ଧୀଜୀବନକୁ ନିଜର ଜୀବନ ମାନଚିତ୍ର ଉପରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପରିଚିତ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରିପାରୁଥିବା ଯେକୌଣସି ମନୀଷ ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୁଏତ ସବା ଆଗ ତାହାହିଁ କହିବ ।"(୧) ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ, ସ୍ୱାମୀବିବେକାନନ୍ଦ, ମହାଯୋଗୀ ଓ ମହାକବି ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ, ବେଟେଡିକ୍ ଭିନୋବା, ରୋମାରୋଲାଁ ପ୍ରମୁଖ ମହାମନୀଷୀଙ୍କ ଜୀବନ ଓ ରଚନା ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିବା ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସଙ୍କ ଅନ୍ତରାତ୍ମାର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅନୁଭବ ଏ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକୁ କରିପାରିଛି ଏକାନ୍ତ ପ୍ରେରଣାଗର୍ଭିତ । ଏଭଳି ପୁସ୍ତକ ପାଠରେ କୌଣସି କ୍ଲାନ୍ତି ଆସେ ନାହିଁ । ଅତି ସହଜ ଓ ସରଳ ଭାବରେ ନିଜ ହୃଦୟର ନିଭୃତ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜଣେ ପାଠକ ଯାତ୍ରା କରିପାରେ ଅନାୟାସରେ । ପୁଣି ମୂଳରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 'କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ' ଏ ଡାଏରୀଗୁଡ଼ିକ ଯେ ପଢ଼ାହେବା ଉଚିତ୍ ତାହା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏଠି ଲେଖକ ଯେମିତି ସ୍ୱାଧୀନ, ପାଠକ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସବୁ ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ ଆକାଶରେ ଉଡୁଥିବା ଏକ ମୁକ୍ତିକାମୀ ବିହଙ୍ଗ ପରି । ତେଣୁ ଯିଏ ପ୍ରତିମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବଦଳିଯିବାକୁ ଚାହେଁ, ଯିଏ ପ୍ରତିଟି ଦିନ ଏକଏକ ନବଜନ୍ମର ଅନୁଭୂତି ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛାକରେ ତା'ପାଇଁ ରୋହିତର ଡାଏରୀ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଯେ, ଜୀବନରେ ସଂଚାର କରିବ ଅସୀମ ଶକ୍ତି ସେଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଚିତ୍ତରଂଜନଙ୍କ ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପାଠକରୁଥିବା ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଠକ ନିଶ୍ଚୟ ଅନୁଭବ କରିପାରିବ ଯେ, ସେ ଲେଖକଙ୍କ ସହିତ ଏକାନ୍ତରେ ବସି ଭାବବିନିମୟରେ ମଗ୍ନ ହୋଇଯାଇଛି । ମଣିଷ ଭିତରେ ଆସ୍ଥା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ଯେଉଁ ଲେଖକ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରନ୍ତିନାହିଁ ତାଙ୍କୁ ଆମେ କେବେହେଲେ ଜଣେ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ସାହିତ୍ୟ ସାଧକ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିପାରିବା ନାହିଁ । ଚିତ୍ତରଂଜନ ତାଙ୍କ ଆନ୍ତରିକତାର ଉର୍ଣ୍ଣରେ

ISSN 2581-3994

ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ସତ୍ୟବାଦୀ

GOPABANDHUNKA SATYABADI

www.thesamaja.com

୨୦୨୨ ଜୁଲାଇ

ବାର୍ଷିକ ସଂଖ୍ୟା

ସକାରାତ୍ମକ ସ୍ପନ୍ଦନର ସଂପ୍ରସାରଣ

ମଣୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମେହେର

ସେଦିନ ଅପରାହ୍ନରେ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଭାଗରେ ନାମ ଲେଖାଇଥିବା ଜଣେ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର ଆକସ୍ମିକ ଭାବରେ ମୋ ସହ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ଆମ ବିଭାଗକୁ ଆସିଲେ, ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଓ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଆନ୍ଦୋଳିତ ହୋଇଉଠିଲା ମୋ ହୃଦୟ।

ଏହି ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଚେତନା-ସମ୍ପନ୍ନ ଛାତ୍ରଜଣକ ହେଉଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଅନୁରାଗରେ ଆପ୍ଲୁତ ତାରୁଣ୍ୟର ଏକ ଦୀପ୍ତ ଦୀପଶିଖା। ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ତାଙ୍କର ଯେତିକି ଅନୁରକ୍ତି ଫୁଟିଉଠୁଥିଲା ସେହିପରି ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଉଥିଲା ନୈରାଶ୍ୟ-ଉଦ୍ରେକକାରୀ ଅନେକ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ରେଖା। ଭାବାବିଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ ସେ କହୁଥିଲେ–

'ସାର୍! ବର୍ତ୍ତମାନର ସାମାଜିକ ପରିବେଶରେ ଯେଉଁଠି ମନୁଷ୍ୟୋଚିତ ବ୍ୟବହାର ମୁଁ ଦେଖିପାରେନା ସେଇଠି ଗଭୀର ଆଘାତ ଅନୁଭବ କରୁଛି। ସେହିପରି ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ମୋ ନିଜ ବନ୍ଧୁମହଲରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ବିତୃଷ୍ଣା ଭାବ ଦେଖି ମୁଁ ଆହତ, କ୍ଷତାକ୍ତ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣାକ୍ତ। ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ମୁଁ ଚିନ୍ତା କରିପାରୁନାହିଁ। ମୋତେ ଆପଣ କିଛି କୁହନ୍ତୁ ସାର୍।'

ଯାହା କିଛି କାମର ବୋଝ ଥିଲା ମୋ ଉପରେ ତାହାକୁ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥଗିତ ରଖିଦେଇ ଏକାଗ୍ର ଚିତ୍ତରେ ସେହି ଅତି ପ୍ରିୟ ଛାତ୍ରଟିର ନୈରାଶ୍ୟ-ଜର୍ଜରିତ କଣ୍ଠସ୍ୱର ଓ ଉଦାସ ଆଖିଦୁଇଟିକୁ ନିରବରେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଥିଲି ମୁଁ। ଯାହା ଅପ୍ରିୟ ଓ ନିଷ୍ଠୁର ସତ୍ୟ, ତାହା ହିଁ ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଉଥିଲା ତାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ କେବଳ।

ମୁଁ ଏକଥା ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଜାଣିଛି ଯେ, ତାଙ୍କୁ ଏହି ନୈରାଶ୍ୟ ଓ ଔଦାସ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତ କରିବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ ମୋର। ତଥାପି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଆନ୍ତରିକ ସଦିଚ୍ଛା ବ୍ୟକ୍ତ କରି କହିଲି– "ତୁମେ ହେଉଛ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଭାଗର ଜଣେ ଛାତ୍ର। ମାନବିକତାର ଆବେଗ ନେଇ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ତୁମେ ଯେପରି ଆନ୍ତରିକ ଭାବରେ ଭଲପାଉଛ, ତାହା ସକଳ ହତାଶା ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଆଶାର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପରି ପ୍ରତିଭାତ ହେଉଛି ମୋ ଆଖିକୁ। ବାସ୍ତବରେ ଯେଉଁ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରୁଛୁ, ତାହା ଯେ ଚିନ୍ତାଜନକ– ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ। ସମଗ୍ର ପରିବେଶଟିକୁ ନିଜର ଆୟତ୍ତାଧୀନ କରି ରଖିବା ଅଥବା ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କିଛି ବିରାଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଯିବ ବୋଲି ଆମେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇପାରିବା ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଏପରି ଦୁଃସମୟରେ ମଧ୍ୟ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ନିର୍ବାହ କରିପାରିବା ଆମେ। କାରଣ ତାହା ହିଁ ଆମର ଆୟତ୍ତାଧୀନ। ତୁମ ଭିତରେ ରହିଛି ଯେଉଁ ଅନୁରକ୍ତି, ତୁମର ପାଖରେ ଥିବା ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାକୁ ହେଲେ ନିର୍ବାଚନ କରି ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତୁମ ପବିତ୍ର ଭାବନାକୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ହେଲେ ସଂପ୍ରେରିତ କରିପାରିବା ତୁମ ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚୟ ସମ୍ଭବ। ଏପରି ଜଣେ ଦୁଇଜଣ, ଚାରିପାଞ୍ଚଜଣ ଯେତିକି ନିଜର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ଥିବେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତୁମେ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବ ଏକ ସକାରାତ୍ମକ ସ୍ପନ୍ଦନ। ପୃଥିବୀର, ଭାରତବର୍ଷର ଅଥବା ଆମ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱର ବାତାବରଣ ଯେପରି ଥାଉ ନା କାହିଁକି, ତୁମେ ଏଥିରେ ଅଟଳ ବିଶ୍ୱାସ ରଖ ଯେ, ତୁମ ଅନ୍ତରର କଲ୍ୟାଣମୟ ଭାବାବେଗ କେବେହେଲେ ଅର୍ଥହୀନ ବା ପ୍ରଭାବହୀନ ହୋଇନପାରେ। ସମଗ୍ର ଜଗତକୁ କ୍ଷଣକରେ ବା କିଛିଦିନ ବା କେତେ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ବଦଳାଇ ଦେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ; କିନ୍ତୁ ନିଜ ହୃଦୟର ଏହି ମାଙ୍ଗଲ୍ୟ-ଧ୍ୱନି ଯଦି ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ, ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଭାବରେ ଗଭୀର ଆସ୍ଥାଶୀଳତା ନେଇ ଆମେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଥିବା, ତାହା ନିଶ୍ଚୟ ମହତ୍ କମ୍ପନ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ଆମ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଓ ଆମ ଚାରିପାଖରେ ବେଢ଼ି ରହିଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କ ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳରେ। ଏହି ଆସ୍ଥା ଉଦ୍ଦୀପକ ଭାବନାର ଓ ସଚେତନ ସତ୍କାର୍ଯ୍ୟ କେବେ ହେଲେ ବିଫଳ ହୋଇଯିବ ନାହିଁ।"

ମୋ ପରି ଏକ ଅକିଞ୍ଚନ ଶିକ୍ଷକ ମୁହଁରୁ ଏହା ଶୁଣିବା ପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି ପିଲାଟିର ଦୁଇ ଆଖିରେ ଦିବ୍ୟ ଆଶାର କିରଣ ବିଚ୍ଛୁରିତ ହେଉଛି। ଏହି ଦିବ୍ୟ-କିରଣର ସମ୍ପ୍ରସାରଣରେ ଆମର ଭୂମିକା ହୋଇ ଉଠୁ ଉତ୍ସାହ-ଉଦ୍ଦୀପକ ଓ ଉତ୍ତରଣର ମହାନ ସଂକେତ, ଏହା ହିଁ ବିନମ୍ର ପ୍ରାର୍ଥନା। ■■■

ବିଭାଗ ମୁଖ୍ୟ, ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ,
ଫକୀରମୋହନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ
ବାଲେଶ୍ୱର-୮୯

a Pandav Productions

ଭିଡ଼ ଭିତରେ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱର

ଅକ୍ଷର

ଶ ର ତ ସ୍ୱ ତ ନ୍ତ୍ର ୨୦୨୦

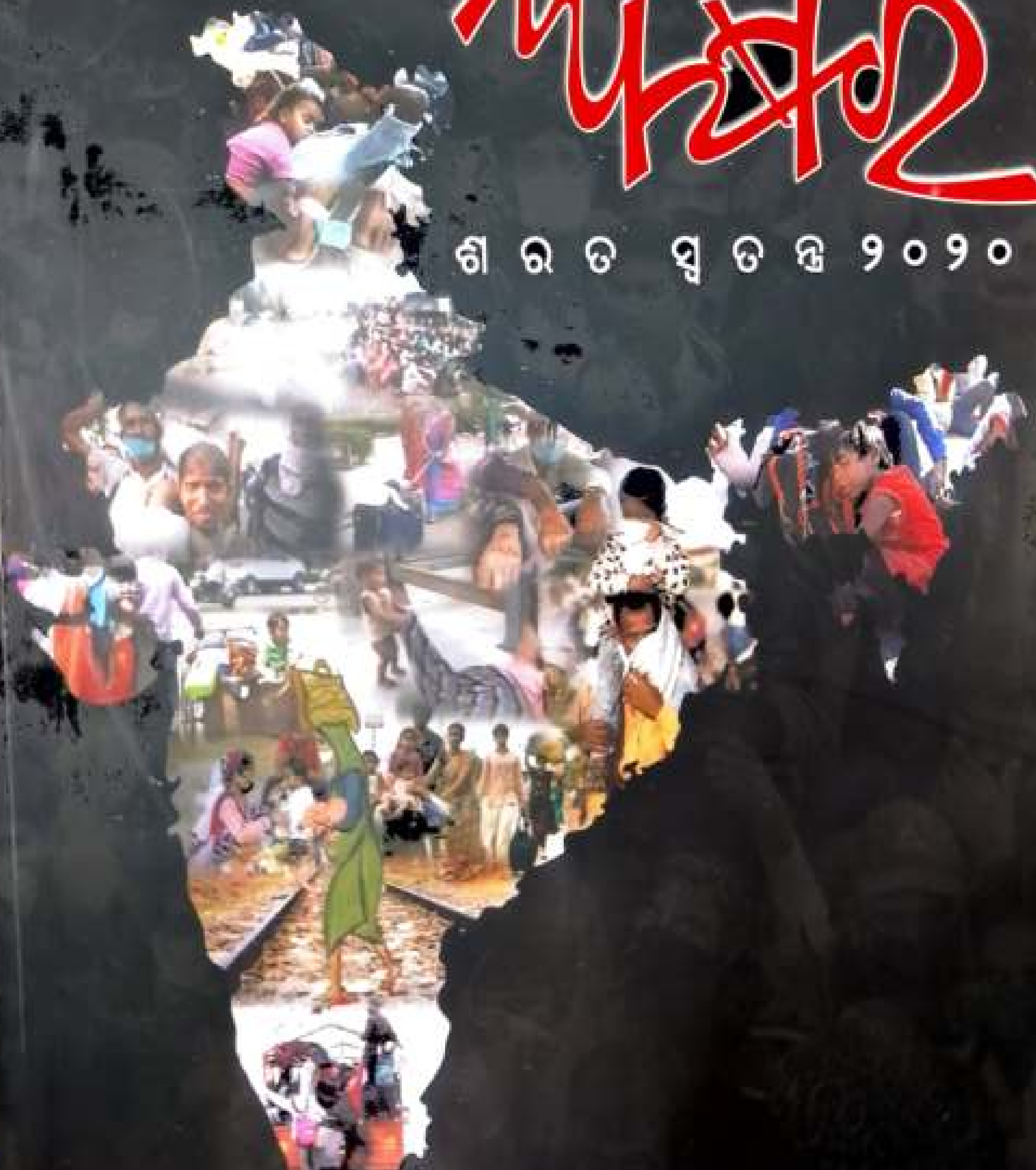

ବାଙ୍ଗୁଡ ୧୨ ବର୍ଷ...

ୟାକୁବ

ପ୍ରଫେସର ଡ. ମଣୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମେହେର

ଶେଷରେ ଟ୍ରକ୍ ଡ୍ରାଇଭର ଜଣଙ୍କର ହୃଦୟରେ ଫୁଟିଉଠିଲା ପାଖୁଡ଼ା ପାଖୁଡ଼ା ଦୟାଫୁଲର ସୁବାସ। ଅମୃତ ଓ ୟାକୁବ୍ ଉଭୟେ ସତେଯେପରି ପାଇଗଲେ ପିତୃ କୋଳର ଆଶ୍ରୟ। ଉଭୟଙ୍କ ଆଖିରେ ଭରିଗଲା କୃତଜ୍ଞତାର ଅଶ୍ରୁ। ଡ୍ରାଇଭର ପାଖରେ ବସିଥିବା ହେଲପରଜଣକ ଟ୍ରକ୍ ମାଲିକଙ୍କ ସହିତ ଡ୍ରାଇଭରଠୁ ଅଧିକ ଘନିଷ୍ଠ। ତେଣୁ ଡ୍ରାଇଭର ଟ୍ରକ୍ ଚଳାଏ ସିନା, ହେଲପରର ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥାଏ ସର୍ବଦା ଚୂଡ଼ାନ୍ତ। ହେଲପରଟିର ସମ୍ମତି ନେବା ପରେ ଡ୍ରାଇଭର ଅମୃତ ଓ ୟାକୁବକୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ଟିକିଏ ଦେଇପାରିଲା।

ଠିକ୍ ସମୟରେ ସୁଦ୍ଧା ପହଞ୍ଚିଯାଇଥାନ୍ତେ ନିଜ ଗାଁକୁ। ମାତ୍ର ରାସ୍ତାରେ ହିଁ ଘଟିଲା ଯେଉଁ ଅଘଟଣ ସେଥିରେ ବିଫଳ ହୋଇଗଲେ ଦୁଇବନ୍ଧୁ। ଦୁଇଜଣଯାକ ଏକସାଙ୍ଗରେ ପାଠ ଛାଡ଼ିଥିଲେ ସ୍କୁଲରୁ। ଉଭୟଙ୍କ ପାରିବାରିକ ପରିସ୍ଥିତି ଥିଲା ଏକାନ୍ତ ଦୟନୀୟ। ଅମୃତର ମା' ଚାଲିଗଲେ ଅକାଳରେ। ଆଉ ୟାକୁବ୍‌ର ବାପା ବି ସେହିପରି। ଏହିଭଳି ଦୁଃଖମୟ ଉଭୟଙ୍କୁ କରିଦେଇଥିଲା ଆହୁରି ଘନିଷ୍ଠ। ୟାକୁବ୍ ଅମୃତର ବାପାଙ୍କଠାରୁ ପାଇଥିଲା ପିତୃସ୍ନେହ। ଅମୃତ ୟାକୁବର ମା'ଙ୍କଠାରୁ ଲାଭ କରିଥିଲା ମାତୃମମତା। ଉଭୟେ ଅଲଗା ଅଲଗା ଧର୍ମର ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ ଯେ ବାପା, ମା'ମାନଙ୍କର କୌଣସି ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ପରିଚିତି ନଥାଏ। ସେମାନେ କେବଳ ବାପା ଓ ମା'। ସେହିପରି ବନ୍ଧୁତା ମଧ୍ୟରେ ନଥାଏ କୌଣସି ଜାତିଧର୍ମର ସ୍ଥାନ। ଅମୃତ ଓ ୟାକୁବ୍ ସେଥିପାଇଁ ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିପାରି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଥିଲେ ଭାରତମାତାଙ୍କ ଦୁଇ ଅଲିଅଳ ସନ୍ତାନ।

ଘରର ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତି ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ସ୍ଥିର କରିନେଇଥିଲେ ତାଙ୍କର ଯୋଜନା। କଲିକତାର ଏକ ଜାଗାରେ ଆଇସ୍କ୍ରିମ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିବା ସଂସ୍ଥାରେ ସାଧାରଣ ଶ୍ରମିକ ଭାବରେ ଯୋଗଦେଲେ କାର୍ଯ୍ୟରେ। ରହନ୍ତି ଏକାଠି। କାମ କରିବାବେଳେ ମଧ୍ୟ ଯାଆନ୍ତି ଏକତ୍ର। ଫେରନ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସାଙ୍ଗହୋଇ।

ମଝିରେ ମଝିରେ ୟାକୁବ୍‌ର ଦେହ ହୋଇଯାଏ ଅସୁସ୍ଥ। ପାଖରେ ତ ଅମୃତ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କେହିନାହିଁ। ଯାହା ପାଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅମୃତର ଭଳି ତା' ପାଖରେ ଜୀବନର ଆଉ କେଉଁ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଲଭା ହୋଇପାରେ? ଅମୃତ ୟାକୁବ୍‌ର ଗୋଡ଼ ଘଷିଦିଏ, ମାଲିସ୍ କରିଦିଏ ତେଲ। ସାରା ଶରୀରକୁ ନିଜ ହାତର ପ୍ରେମ ଓ ବନ୍ଧୁତାର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଦେଇ ସେ ପ୍ରତିଥର ୟାକୁବ୍‌କୁ ଦିଏ ପୁନର୍ଜୀବନ। ବାପା-ମା'ଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଥା ଯାଏନାହିଁ। ଉଭୟେ ପରସ୍ପର ସ୍ନେହ ବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ଶ୍ରମସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ଅନବରତ ଓ ମାସକୁ ମାସ ପଇସା ପଠାଉଥାନ୍ତି ବାପା, ମାଆଙ୍କ ନିକଟକୁ। ଉଭୟେ ଖାଆନ୍ତି ଗୋଟିଏ ଥାଳିରେ। ପୁଣି ଅମୃତ କେଉଁଦିନ ୟାକୁବ୍‌ର ପେଣ୍ଟ, ଶାର୍ଟ ପିନ୍ଧିଲାଣି ତ ୟାକୁବ୍ ଆଉ କେଉଁଦିନ ଅମୃତର ପୋଷାକ ପରିଧାନ କରିଦିଏ। ଉଭୟଙ୍କ ମନରୁ ସ୍ଫୁରିତ ହେଉଥିଲା ସମାନ ଭାବ। ଉଭୟଙ୍କ ଦେହରୁ ନିର୍ଗତ ହେଉଥିଲା ସମାନ ସ୍ୱେଦ, ସମାନ ସୌରଭ। ଉଭୟଙ୍କ ପୋଷାକପତ୍ର ଅନ୍ତରବିହୀନ ହେଲା ବି ଉଭୟଙ୍କ ପାଇଁ ଥିଲା ଏକାନ୍ତ ନିଜର।

କିଏ ଜାଣିଥିଲା ଏପରି ଏକ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ଏ ପୃଥିବୀକୁ କବଳିତ କରିବ ବୋଲି? ତା'ର ନାଁ କୁଆଡ଼େ 'କରୋନା'। ମହାମାରୀ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱ-ସଂସାରୀ

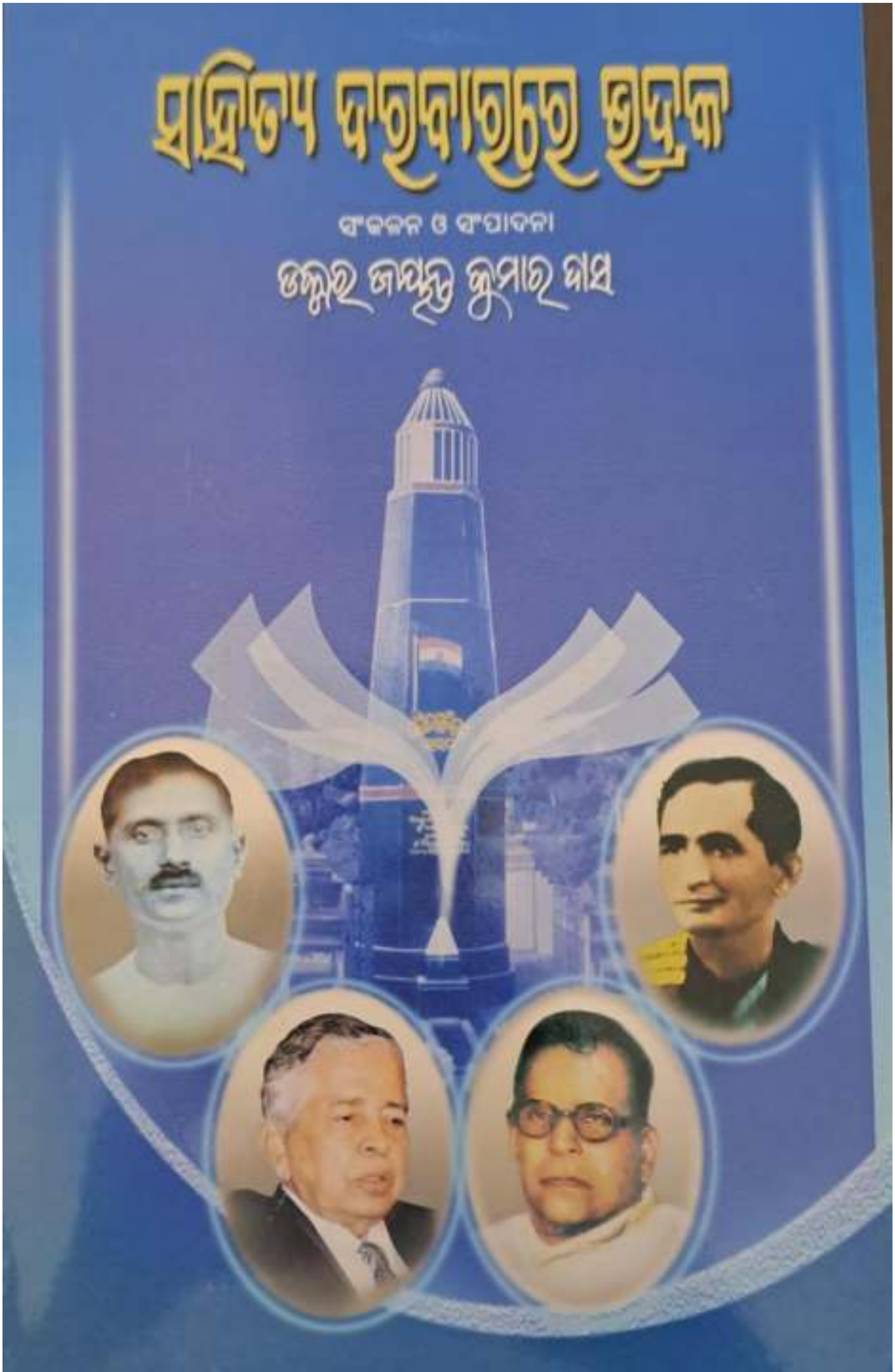
ସାହିତ୍ୟ ଦରବାରରେ ଭଦ୍ରକ
ସଂକଳନ ଓ ସଂପାଦନା
ଡକ୍ଟର ଜୟନ୍ତ କୁମାର ଦାସ

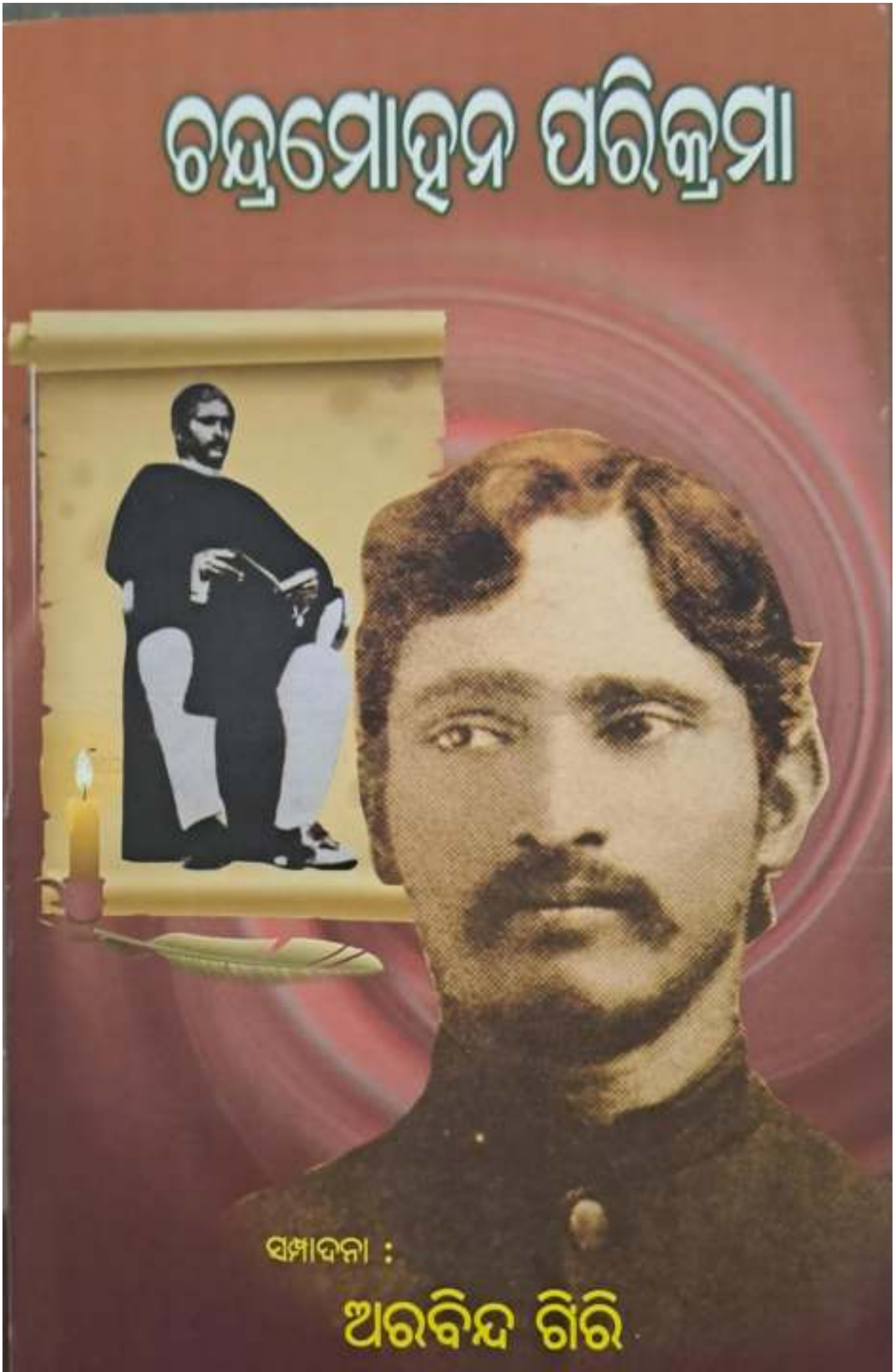
ଚନ୍ଦ୍ରମୋହନ ପରିକ୍ରମା
ସମ୍ପାଦନା :
ଅରବିନ୍ଦ ଗିରି

ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ବିଶେଷାଙ୍କ

ସୃଜନୀ

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ,

ଖଇରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଖଇରା, ବାଲେଶ୍ୱର